

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogorske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 50 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Vstop Čehov v državni zbor

Je še zmirom v prvej vrsti časopisnega političnega razgovora v Cislejtaniji. Pa naj se reče kar hoče, vendar vse na to kaže, da Čehi vstopijo in da jim bode vlada Taaffejevega ministerstva nekako nasproti prišla in priti morala. Čehi v tem oziru v svojih novinah stvari resno razglabajo in moževsko govoré, ter so složni kakor malokedaj.

Sobotni članek čeških „Narodnih listov“ je v tej zadevi važen. V tem članku pravi namreč glasilo češke narodne svobodomiselné stranke, da češki narod pričakuje od vlade in od ministra Taaffeja, da bode vlada roko podala za sporazumljenje s Čehi. Kajti če večina čeških poslancev sklene priti v državni zbor, pa bi tam ne dosegla se narodnostna postava, ne reforma volilnega reda in ne druge terjatve češkega naroda, potlej bi češki poslanci stopili v državnem zboru v hudo opozicijo zoper vlado.

Konec tega bi potlej bil ta, da bi svet videl zmešnjave razmer v Avstriji, in v avstrijskem državnem zboru bi bile tako viharne seje, kakoršnih še nikoli nij bilo. To ne more biti cilj Taaffejeve politike, zato je treba, da se on s češkimi poslanci pogodi zaradi programa, kateremu mogó tudi nemški poslanci pritrditi, in kateri se bode v državnem zboru in deželnem zboru zvrševal. Ta nalog, to se ve da, nij legak, ali vreden je velicega državnika, ki

si hoče v letopisih avstr. zgodovine trajno ime ohraniti.

Tako češki list.

Dalo bi se o tem mnogo govoriti, ne bi li notranja politika naše avstrijske državne polovice uže davnaj prisiljena bila nagodbo in pomirjenje s Slovani narediti, ko bi bili Čehi viharno borbo na javnej tribuni uže prej, t. j. precej potlej začeli, ko so na Dunaji „direktne volitve“ prodrle, ali pa še predno je postava o njih sklenena bila. Ali to spada v preteklost in rekriminacije so nevhvalne.

Ministarska izjava u Beču.

Pod tem naslovom piše dalmatinski „Narodni list“ od 12. t. m.:

„Avstrijski ustav jamči doduše svim narodima ista prava, uz iste dužnosti. I danas nebi ni moglo inače biti. Prošla su ona doba, kad je narod nad narodom imao prednost; kad se je čovek namećao svome iskrajemu kano ti robu. Ljudi so jednaki pred zakonom u svim prosvetljenim državama. Svi narodi teže jedinstvu; svaki se bori da svrgae sa sebe jaram tujih naroda. Duh našeg vremena razpršio je načelo, da sila radja pravo.

„No i ako avstrijski ustav jamči tu jednakost; i ako sve pravničke knjige zagovaraju i dokažuju naše pravo na tu jednakost, pa se nebi našlo čovjeka, koji bi ozbiljno šta tu prigovorio; djela ipak neodgovaraju svuda i uvijek zakonskim propisima i pravilima spisateljâ. Dugo je polje do usta; pa i ako je pravo na

jednakost zapisano božjom i čovječjom rukom, ipak ne svi narodi uživaju to pravo.

„Obazrimo se okolo sebe. Gdje nam je ravnopravnost sa ostalim narodima? — Jedan od najsvetijih amaneta čovjeku, to je materinski jezik. Pa tko će utvrditi da nam se tuđinci tuđim jezikom nenameću?

„Nu ima tomu šestnaest godina da mi svedjer istu pjesmu pjevamo, da narodni pravci i narodna zastupstva dižu iste tužbe, da ciela Dalmacija na sav glas vapi, nek se propisi zakonski vrše; nek paragrafi koji nam naša prava jamče, nebudu uvijek mrtvo slovo.

„Sve tužbe i sva vapijanja nisu uobće puno pomogla. —

„Nego, Bogu hvala, ovih smo dana čuli iz vladinih usta u bečkoj zastupničkoj kući, nešto čemu nismo bili naviknuti. Dne 5. tekućega pri razpravi o proračunu, ministar unutrajnih posala grof Taaffe izjavi, da on živo osudjuje vriedjali gdje koji činovnik narodna čustva; da u Austriji sve narodnosti imaju ista prava; da svoju dužnost prekršuje svaki činovnik, koji i malo mrzi na koju narodnost.

„Svakako njegove rieči i ako neznatne koju korenitu promjenu, imaju ipak neku vriednost osobito u njegovim ustima; a imadu i neku vriednost, jer sličnim izjavama nismo dosad bili naviknuti.

„Mi želimo samo da ministarska izjava neostane mrtvo slovo, i nebude neko puko vabilo u oči izborâ. Glede Dalmacije, grof Taaffe bi ukazao da je čvrsto uvjeren o onomu što je rekao, kad bi strogo naredio da se činov-

Listek.

Peter Kozler. †

Er war ein Mann, nehmt Alles nur in Allem,
Ich werde nimmer seines Gleichen sehn.
Schlegel-Hamlet.

I.

Dne 18. malega travna ob 6. uri popoldne izročili smo pri sv. Krištofu hladnej materi zemli umrjoče truplo čestitega moža, kateri se je, da si nemških roditeljev sin, uže v prvej mladosti oklenil svoje male domovine slovenske, ter z bistrim umom in večjim peresom, z blagim srcem in radodarno roko v našem slovstvu, v našem političnem delovanju in v našem narodnem gospodarstvu pridobil si neumrjoče zasluge za vsestransko izboljšanje dušnega in telesnega blagostanja naroda slovenskega. Dolžnost naša je, da se tega izrednega moža, kateri se nobedne žrtve, niti dušne niti novčne, nij ustrašil, kadar mu je bilo možno, koristiti narodu našemu, s hvaležno dušo nekoliko obširneje spominjamo zdaj, ko ga je splošna človeška usoda v krepkej moškeji dobi njegovej tako tragično zadela, ter brez usmiljenja, brez milosti vzela ga čestitej

starki 86 letnej materi, ljubljenej soprogi, petorici ljubeznjivih otrok, dragim sorodnikom in velikemu številu znancev in prijateljev, vsemu narodu slovenskemu, kateremu je posvetil velik del svojega življenja.

II.

Porojen je bil Peter Kozler dne 16. sečana l. 1824. v Kočarjih h. št. 1., v malej vasi fare Kočevske Reke (Kotschen, Pfarre Rieg). Roditelja sta mu bila oba nemške krvi in Peter sam do svojega sedmega leta nij umel nobedne besedice slovenske. Oče se je poleg svojega kmetskega posestva pečal s trgovino, in bival je večji del leta na Dunaji in v Trstu, kjer si je s svojo pridnostjo, štedljivostjo in svojim trgovskim veleumom pridobil toliko imovine, da je l. 1827. od grofa Lichtenberga ukupil veliko grajščino Ortnék mej Ribnico, Sótiražico in Velikimi Laščami. Ta sem preselil se je leta 1830. Peter se svojimi roditelji, a ker je bil oče večidel z doma, ker je imela mati z velikim gospodinjstvom mnogo posla, ker sta starejša brata odšla v ljubljanske šole, izroči mati sedemletnega Petra fajmoštru Jak. Jerinu pri bližnjem Sv. Gregorji, 2366' nad morsko gladino. Tu

je Peter vse leto 1831. bival v farovži, učil se brati in pisati in poleg tega se ve da tudi — slovenskega jezika. Leta 1831. jeseni pride v Ljubljano, ter v letih 1832.—34. dovrši normalne, v letih 1835.—38. štiri gramatikalne, v l. 1839.—1840. humanitratne šole. V gramatikalnih šolah mu je bil učitelj Fr. Ks. Heinrich, ki je tedaj urejeval tudi „Ilirski List“, v obeh humanitratnih razredih pa znani domoljub prof. Martinjak. Stanoval je Peter Kozler ves čas svojega devetletnega dijakovanja v Ljubljani pri slavnostnem licealnem profesorju Janezu Kršnjaku, kjer se je do dobra izuril v slovensčini, ter seznanil se tudi s pesnikom Preširnom, ki je svojega ožjega rojaka, prijatelja in nekdanjega učitelja prof. Kršnjaka večkrat obiskaval. Uze iz teh časov bil je Peter Kozler velik čestitelj največjega pesnika našega. Da bi se italijanskega jezika korenito naučil, pošlje ga oče leta 1840. na Vlaško, kjer dovrši modroslovje v dveh letih in sicer logiko (7. šolo) v Pádovi, fiziko (8. šolo) v Paviji. Od leta 1843. do 1846. učil se je pravoslovja na Dunaji. Po dovršenih juridičnih studijah bil je Peter Kozler najprej leta 1847. praktikant pri c. kr. krimi-

nici, koji spadaju u njegov djelokrug, služe izključivo i jedino narodnim jezikom!"

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 22. aprila.

Cesar je sprejel 21. t. m. več deputacij čestitajočih mu po povodu srebrne poroke. Deputaciji hrvatskega sabora je rekel, da upa, da bodo prihodnja leta okrepčala in utrdila vez, ki veže zveste Hrvate in Slavonce na cesarsko hišo. Deputaciji hrvatsko-slavonske vojne granice je rekel, da mu je zvestoba graničarjev posebno omilila se, obnašanje njih pri zadnjih dogodkih (okupaciji Bosne) pa je dokazalo zopet izredno požrtvovalnost graničarsko. Isto tako je priznavalo odgovoril deputaciji zagrebške in reške.

Na Dunaji sta 20. t. m. **ministerstvi** obeh državnih polovic določili podloge trgovinske pogodbi s Srbijo, katera se bode v prvem ministerskej plenarni seji pod predsedstvom cesarjevim preiskavala.

Deželna vlada v **Sarajevu** je poslala vsem političnim, sodnijskim in občinskim uradom ukaz, da ne smejo ničesa v turškem jeziku uradno spisati. Vse oblasti in uradi morajo rabiti poslovno narodni hrvatsko-srbski jezik, a pisati latinskimi pismeni, izjemoma tudi cirilskimi. — Kdaj bode veljalo to, kar za Bošnjake velja, tudi za Slovence!

Vnanje države.

Iz **Belgrada** se javlja da so turški Arnavti vzeli novo-srbsko mesto Kuršumlje in se notri utrdili. — To je jako vznemirjača vest, ker kaže, da je Turčija zopet začela neoficijsko vojsko s Srbijo.

Italijanski kralj je poslal našemu cesarju in cesarici lastnoročno pismo, v katerem izraža svoje in čestitanje cele svoje obitelji na slavnost 25. letnice Nj. Veličanstev. — Mej tem rujejo Garibaldi, ki so pravi gospodarji v Italiji za odtrganje Trienta, Trsta in Istre.

Na **Francoskem** so bile 21. aprila dopolnilne volitve v zbornico. V Parizu je bil voljen bonapartist Godelle zoper republikanec Clamagerana, v Bordeaux radikalni komunar Blanqui, ki je zaprt. V šestih drugih okrajih so voljeni republikanci.

Dopisi.

Iz Rakeka 21. aprila [Izv. dopis] Srebrna poroka Njiju Veličanstev je postala prava, občno narodna svečanost po vsej Sloveniji. Prva misel o tacem praznovanju

spročila se je na obalah slovenske Adrije v obliki laškega rovanja in javkanja „Italie irredente“. Kakor ogenj razširila se je zdaj po Notranjske. Vsaka županija, podžupanija, vsaka vas, vsak posameznik pripravlja, dela, češ, tu smo mi doma, Slovenci, Avstrijci, le pridite —!

Naša podžupanija prireduje z lastnim nagibom najlepši praznik 23. t. m. Lož dela, Cerknica, Rakek, Planina, Logatec — sklep za sklepom, in lepa, cela praznična veriga bo to; vsi zložno z enim in istim namenom!

Nikdar in nikjer nisem videl te radodarnosti in tacega veselja!

Tukajšnji program je v kratkem 23. apr.: Pričetek naznani se s 101 streli in zvonjenjem. Ob mraku zažge se velikanski kres na „Srnjaku“. Govor razloži pomen slovesnosti. Iz Ljubljane naročena muzika svira na rodne.

Bengalični ogenj in raketi povišujejo veselje. Ljudstvo pleše in raduje se pod milim nebom. S 23. cesarsko in narodno zastavo gre se v procesiji na bližnji hrib, kjer ima „cerkniška čitalnica“ kres, da pozdravi sosed sosed, brat brata in državljani državljana. Tako je lepo! Vse za dom, cesarja! 24. apr. pogosti se mladina!

Iz Celja 21. aprila. [Izv. dop.] Včerajšnji pevski večer, kojega je celjska čitalnica v spomin srebrne svatbe naših vladarjev v dvorani v hotelu „pri levu“ priredila, je prav dobro izpal. V čedno ozaljšanej dvorani zbralo se je nad 150 ljudij, prav izborna občinstvo, mej katerimi je bil tudi kmet iz savinjske doline videti. Žalski trg poslal je precejšnje število. Pelo se je po vsem dobro, in nekatere pesni predobro. Mej temi posebno Gust. Ipavčev napev „Savska“, katerega je skladatelj v Bosno in Hercegovino odhajajočim rezervistom posvetil. Gospoda Ipavca imata melodije v svojih napevih, to je stara, pa v „Savski“ je Gustav srečno prav dragocen bisser podal. Zbor je s soločetverosplovom. Zbor vprašuje: šumé, šumé vrhovi dreves, in kaj šumé, kaj Sava pod drevjem šepete? in četverosplov odgovarja v tako ljubkih akordih: kako lepo je bilo doma, kjer deček hodil sem z njo, kjer deve rojstvena so tla. Škoda, da

nij bilo skladatelja navzočnega. Pesen ta se je morala trikrat ponavljati. Ravno tako pesen rano umrlega Kocijančiča: „Oblačku“. Bariton solo v tej pesni in bariton tenor duet mej spremljevanjem brenčечеge zbora zmirom dobro ugajata, posebno je lepi spol, ki tej pesni prednost daje. Bariton je pel gosp. Pirker s svojim metačno čistim simpatičnim glasom, in tenor g. Gaberšek, prav simpatičen, liričen tenor. Burno se je aplavdiral tudi osmospev: N dvé lova „rožica“, znana koncertna pesen slavnjskega pevskega društva na Dunaji in družih društev na Slovenskem. In tako Benjamin Ipavčev zbor: „Domovini“, kjer je zopet g. Pirkerja bariton in g. Eggersdorferja tenor floral. V Lisinskijevej „Tugi“ razkazival je g. Kobilca svoj velikanski bas, kojemu nobena nižina nij pregloboka. Zbori so bili dobro svežbani in vsi glasovi jako dobro se ujemali. Po petju Zajčevega zbora: „U boj!“, ki je dvakrat se peti moral, pela se je še jedenkrat cesarska himna, oni veličasten Haydnov koral, in vse občinstvo je vstalo, ter stoječe pesen poslušalo, izražajoč svojo udanost do vladarja z „živio“-klici. Da je petje tako lepo se izvršilo, je dosti g. Krušica, pevovodje delo, dosti pa tudi g. pevcev, ki so, kakor redkokrat, z veseljem se reči poprijemali. Na čelu jim njihov predsednik, g. dr. Sernec.

Ta veselica se je, kakor je bilo na plakatih po mestu brati, priredila v spomin srebrne svatbe Njiju Veličanstev cesarja in cesarice in v dober namen, za podpiralno zalogo celjskega gimnazija, torej na vse strani lepe svrhe.

Da se Nemci v Celji ter slovenski Nemci ni so veselice udeleževali, je umevno; njim je bilo javno nastopanje slov. pevcev malo neprilичno, ker Celje je po njihovem mnenju druga postaja germanizacije Slovenstva do Adrije in tako uže zdaj kot nemško mesto deklarirano.

Sicer so se ti slednji malo uže strasti, jeze proti svojim rojakom znebili, ker plakati se nijso raz oglov trgali, kar bi se bilo pred štirimi leti gotovo zgodilo.

Sicer je upati, da ta strast v mestjanstvu počasi celo jenja, kakor hitro gg. uradniki

nalnem in civilnem sodišči dunajskem, potem prebivši l. 1848. sodniško preskušnjo, koncipient pri znanem kranjskem rojaku dr. Ferd. Župančiču, advokatu in superintendentu Knaflöve ustanove na Dunaji.

Takoj po svojem prihodu na Dunaj leta 1843. stopil je Kozler v ozko prijateljsko zvezo z vsemi odličnimi rojaki slovenskimi, ki so tedaj ondi študirali ali uže stalno bivali. Mnogo je prijateljski občeval z drom. Fr. Miklošičem, Jurijem Jenkom, Matejem Cigaletom, drom. Dolenjcem, drom. J. Hladnikom in z mnogimi drugimi možmi, ki so kakor Dolenjec in Hladnik ali uže pomrli, ali pa kakor Miklošič in Cigale še zdaj živé v avstrijskej prestolnici v visocih službah na čast in slavo domovine slovenske.

III.

Uže jurist Peter Kozler oglašil se je s peresom, ter priobčil nekoliko sestavkov o domorodnih stvarih v nemškem „Ilirskem Listu“ pod imenom „Slemenski“. Ime si je vzel od gorskega slemena, na katerem stoji Sv. Gregor, kateri ga je vedno spominjal njegove poetiške mladosti. A pravo javno delovanje njegovo začenja se stoprav leta 1848,

ko so dr. Miklošič, dr. Dolenjec, dr. Hladnik, Peter Kozler in drugi takoj o pričetku ustavnega življenja osnovali na Dunaji „Slovenski zbor Slovenijo“. Predsednik mu je bil Miklošič, tajnik poleg dra. Hladnika tudi drd. Anton Globočnik, sedanji okrajni glavar postojinski, a jeden najdelavnejših članov njegovih naš Kozler. Ta dunajska „Slovenija“ je bilo prvo društvo, ki se je v raznih slovenskih in nemških letetih listih, pesnih in poslanicah krepko potezalo za to, da naj Slovenci ne pošiljajo poslancev v Frankfurt; da se nemo doma slovenski jezik vvede v šole in urade; da se v Ljubljani osnuje slovensko vseučilišče, in da se vse pokrajine, koder stanujejo Slovenci, združé v jedno upravno celoto — zjedinjeno Slovenijo!*) Da bi se v teh vprašanjih dunajska „Slovenija“ porazumela z ljubljanskimi domoljubi, pošlje meseca maja

*) Izmej teh poslanic prvega slovenskega društva na Dunaji, ki so zdaj uže prava bibliografska „rarissima“, navajamte: 1. Sloveniji slobodni nje zvesti sinovi na Dunaji, pesen, z opazko: prvi slobodni slovenski natis na Dunaji; 2. Aufruf an das Volk der Slovenen, soper frankobrodské volitve po Slovenskem; 3. Offenes Sendschreiben des Vereines „Slovenija“ in Wien an Herrn

leta 1848 dra. Miklošiča, Petra Kozlerja in še nekoliko drugih mož v Ljubljano. V reduti je bilo potem zborovanje, pri katerem je mej družimi Kozler v svojem javnem govoru osobito poudarjal zgoraj navedene točke slovenskega programa. Ljubljancje so to deputacijo jako slovesno sprejeli in osobito dra. Miklošiča odlikovali. Pred Rudeževo hišo na Starem Trgu, kjer je stanoval, stala je ves čas častna straža ljubljanske narodne garde.

To leto pričel je Peter Kozler s pravim imenom priobčevati svoje spise v „Novicah“, tako v 27. listu: „Odprto pismice gosp. Ambrožu“, v 38. listu: „Zemljišni ali gruntni davek na Štajerskim in Krajskim“, jako jedrnat in času primerno pisan sestavek.

A osobito potem, ko je bil v drugej polovici 1848. leta njegov prijatelj Cigale začel izdajati „Slovenijo“, novine, ki so bile za tiste čase res izvrstno urejevane, oživil se je Peter Kozler, ter bil je „Sloveniji“ jeden najpridnejših in najboljših sodelavcev. Skoraj v A. Grafen von Auersperg (Anastasius Grün), ki se je potezal za frankobrodski parlament; 4. Slovenski zbor v Beču itd.

svojo antipatijo do Slovenstva popusté. In to se bo zgodilo, ko od zgoraj drug veter pride, drugače ravnati. —

Sicer se je pa vršila veselica brez političnih in družih gg. c. k. uradnikov prav lepo; nekaj veljavnih mestjanov pa je tudi bilo, kojim se ravno ne more spodtikavati prononsirano Slovenstvo. Ti so soboj vzeli vtis, da se meji nami da prav lepo zabavati se.

Slednjič naj bo še omenjeno, da je gosp. Walland prav dobre jedi in pijače podajal.

—a—

Iz Kopra 19. aprila. [Izviren dop.] Vesoljni praznik 25letnice srebrne poroke Nj. Veličanstev bode tudi učiteljsko izobraževališče za Primorje črtno in dostojno praznovalo. Ustanovil se je v to lepo svrhu odsek, ki je priprave uže dovršil. Po udihi profesorske skupine sestavljena, po g. M. lično kaligrafana in krasno vezana adresa se izroči najvišjemu prestolu po tukajšnjem glavarstvu. Adresa je ozirom na uredbo učiteljskega zloženja v slovenskem, hrvatskem, italijanskem in nemškem jeziku. Mimo tega napravi se v četrti dopoldne, pred slovesno sveto mašo, slavnost v prostoru lepo okinčane šolske dvorane. Spored svečanosti, ki je po vsem interna, je sledeči: 1. avstrijska himna. 2. svečanostni govor ž. g. ravnatelja 3. Hribar: „Kantata cesarju,“ poje slovenski pevski zbor, 4. Deklamacija italijanska. 5. Comencini: „La burasca,“ poje italijanski pevski zbor, 6. Koseski: „Oda cesarju,“ slovenska deklamacija, 7. J. pl. Zajec: „Nočni stražari,“ poje slovenski pevski zbor, 8. Preradovič: „caru,“ hrvatska deklamacija, 9. „Devoti,“ poje italijanski pevski zbor, 10. Avstrijska himna.

Iz Istre 17. aprila. [Izviren dopis] Pred nekaterimi dnevi je dopisnik iz Trsta v „Slovenskem Narodu“ omenil, da se bodo tržaški italijanisi sedaj na „tužno“ Istro vrgli in tukaj se odškodovati hoteli za politične izgube v Trstu in okolici. Toda kakor jim je v Trstu izpodletelo, še bolj jim bode tu izpodletelo, ako bode vlada, katera je menda uže izprevidela, kedo je njen prijatelj in kdo njen sovražnik, slovenski element v Istri, ki je identičen s pravim avstrijskim, podpirala.

Kdor je imel priliko z Istro se dozna-

niti pred petimi leti, in kdor denes srednjo Istro prehodi, bode prepričan, da je napredek, katerega je naša sveta stvar tukaj napravila, v primeru časa velikansk. „Naša Sloga“ in nekoliko narodnih duhovnov so ledeno odejo političnega spanja prebili in povsod, kamor meji prosto ljudstvo greš, zapaziš takoj, da se bližajo tudi Slovanu prijetnejši časi, — spomlad.

Narodna ideja se je začela gibati in se pomiče na širnej ravnini navzgor; sicer počasi, a da se neustavi, za to skrbita uže nesramnost in oderuštvo tukajšnjih renegatov in italijanisimov, ki vedno delata, kakor težna moč na posvetna trupla. Toda to narodno gibanje bi se dalo pospešiti, le pospešna moč bi morala od zunaj priti.

Kaj, ko bi politično društvo „Edinost,“ ki je v tem oziru za tržaško okolico in deloma tudi za Istro uže mnogo učinilo, enkrat poskusilo v srednji Istri napraviti tabor. Čas za to je sedaj ugoden, kajti volitve so skoraj pred durmi, in terča je uže toliko pripravljen, da bi se trud gotovo solal. Nij dvombe, da bodo isterski rodoljubi društvo „Edinost“ po mogočnosti podpirali, naj bi društvo le inicijativo poprijelo.

Iz Gorice 20. aprila. [Izviren dopis.] Nij res, da je zdaj v Gorici največje rogovljenje „italianisimov“, kakor je ondan neki dopisnik poročal, nego res je, da smo te golazni prav zdaj popolnem prosti. Teh ljudij je nekaj v Gradcu, drugi so v Trstu, a drugi, kakor urednik „Isonza“ & Comp so preživeli veliko noč za prekrizanimi okni pri sv. Antonu. Tudi nij res, da so goriške ulice po noči nevarne Slovincu. Glejte, jaz sem uže 16 let v Gorici, znan kot „Kranjec“, na kar sem ponosen, kajti prav teh Kranjcev ne morejo „špogati“ Goričanje, pa i nekaterim goriškim slovenskim „prvakom“ domovinarjem ne moremo mi Kranjci — v želodec. To dobro vemo, a dozdani Kranjci so pač hvala Bogu, vendar nekaj storili za skupno narodno reč, ter goriška zemlja krije kosti najblazjega značaja, Slovana dr. Lavriča, rodom Kranca. — Da je bil minister Chlumecky na pirih v Gorici, je uže znano, a da smo veliki teden občudovali slavno glavo „zweigvereina“, učiteljskega špiclja pri nas, nij tako javna reč; se ve da špicelj učiteljski nij minister in malokdo se zanj briga. Pravi, da je bil prišel študirat terén ter pregledat, ali bi se dalo i pri naših narodnih učiteljih kaj gimpelnov na limanice uloviti.

Drugi pa menijo, da se je bil prišel pokorit za storjene grehe izdajstva in ovaduhovstva napram slovenskemu narodu na sv. Gori. Če je prišel kot grešnik, naj mu bo, vedno dobro došel!

Novo garnizijo imamo v Gorici. Peš-polk št. 49 baron Hess je došel vtorek 15. aprila ter sprejet bil od goriškega župana.

A propos! Ker uže govorim o županu, naj vam povem, da se je temu možu posrečilo narediti za Gorico $\frac{1}{2}$ milijona več dolga, kot ga je imelo mesto do zdaj, in zato veliko srečo mu je napravil magistrat posebno slavnost: godba je po mestu in pred županovo palačo svirala; občinski svetovalci so mu poklonili lep album itd. A ljudstvo? Niti jednega bornega „evviva!“ (živio) nijsem slišal oni večer pri godbi. Pač pa je izšlo včeraj neko tiskano pisanje, v katerem se župan, mestni očetje napadajo, zraven tega hočejo nekateri podpisani mestjani kar naravnost tajnika g. Favetija odstaviti, ter vpijejo, naj ga nadomesti vladni komisar, drugače postane „Nizza austriaca“: Firenze austriaca. Znano je, da je mesto Florene faliralo, torej nij treba komentara.

Na goriške deklishe c. kr. pripravni se je vpeljal zadnje dni za dotične Dalmatinke-Hrvatice i hrvatski jezik, kar celo vsemu Slovanstvu nasprotni „Isonzo“ odobruje, ter pravi: „vsakemu svoje!“ Ta vpeljava hrvaščine pa klerikalnega „Eco del litorale“, kateri lahonski list i naša slovenska duhovščina podpira, — zelo v oči bodé, ter se tako rekoč iz vladnega ukaza in iz nas norca dela piščo: „Il pedagogio femminile di Gorizia ha l'aria di divenire una mezza Università etc.“ „Cospetto“ praviš ti neslani „Eco“? Mari ne veš — pa nij čuda, vsaj si bil vedno turkofilen — da je Avstrija sedaj gospodar Bosne in Hercegovine? da se bodo tam potrebovale učiteljice hrvaščine — kot tamošnjega jedinega jezika — zmožne? Pa tudi če hočejo tvoji podpiratelji furlauski duhovniki postati

vsacem listu prinašala je „Slovenija“ krepko, a možato pisane dopise z Dunaja, iz katerih se prebistro vidi, kako živo se je Peter Kozler one čase briga za vse, kar se je tikalo naroda slovenskega. Nekateri teh dopisov so pa tudi zategadelj važni in imenitni, ker nam Peter Kozler iz samovida v njih opisuje grozodejstva, katera so se tiste čase, osobito 6. vinotoka leta 1848, vršila na Dunaji, ko so zdvijani Dunajčanje umorili in potem obesili ministra Latourja. („Slovenija“ 1848., l. 29.) Izmej večjih člankov Kozlerjevih navajam te: „Drugo odprto pismice g. Ambrožu“ v 27. listu, „Domorodne misli“ v 38., 47. in 48. listu; v članku „Nekoliko trenutkov pri Jelačiču banu“ v 41. l. opisuje, kako je ban Jelačič sprejel na Dunaju slovensko deputacijo (dra. Miklošiča, dra. Declenja, Petra Kozlerja in dr.), ki se mu je šla poklanjat, ko je bil upor na Dunaji zadušen. Leta 1849. priobčil je tudi v „Sloveniji“ v listu 55. do 58. obširno narodopisno razpravo: „Slovenci na Ogerskim“, da bi z njo opozoril svoje rojake tudi na te pozabljene brate slovenske. To je, kolikor jaz vem, prvi obširnejši spis o ogerskih Slovincih.

A najvažnejše delo Kozlerjevo iz l. 1848. je nemški pisana knjižica: „Das Programm der Linken des österreichischen Reichstages mit Rücksicht auf Slovenisch- und Italienisch-Österreich von Peter Kozler. Wien. Mechitaristen-Buchdruckerei 1849.“ V velikej osmerki 20 strani. Ta v posebno krepkej besedi izvrstno pisana knjižica z vso odločnostjo zagovarja slovenske interese soper centralistične težnje državnega zbora dunajskega ter na ves glas možato zahteva zedinjene Slovenije, katera naj bi obsezala tudi benečanske in ogerske Slovence. Correctis corrigendis bila bi ta knjižica, ki osobito primorske Slovence od Vlahov brani, še dan denašnji jako dobro in času primerno berivo, kajti tukaj Kozler z bistrim umom in z gorko čutečim srcem uže leta 1848. opisuje vse, kar je 20 in 30 let pozneje Slovenec zapisal si v svoje srce; misli, katere je Kozler prvi tukaj izrekel, še danes prevéjajo ves slovenski narod.

IV.

L. 1849. otide Kozler z Dunaja ter stopi v cesarsko službo. Še tisto leto nahajamo ga v Rovinju in l. 1850. v Labinu v Istri c. kr.

aktuvarja; l. 1851. je uže c. kr. sodski adjunkt v Vodnjanu (Dignano), in še tisto leto c. kr. namestni državni pravdnik v Pázinu. Leta 1852. bil je prestavljen za c. kr. namestnega državnega pravdnika v Tolmin, v soške dolini, kjer je bival do konca l. 1853. Leta 1854. nahajamo stoprav 30letnega Kozlerja uže vodjo državnega pravdnštva („Leiter der Staatsanwaltschaft“) pri c. kr. okrožnej sodnji v Gorici. Lepa karijera v petih letih cesarske službe! Ker je bil Peter Kozler izvrsten jurist, priden in vesten uradnik, ter slovenskega, nemškega in vlaškega jezika v pismu in besedi popolnoma vešč, smel se je nádejati, da bode kmalu imenovan za pravega državnega pravdnika. A vse te nádeje se mu soper pričakovanje na jeden pot nemilo poderó. Peter Kozler, državni pravdnik goriški, pride najprej v disciplinarno preiskavanje, ter kmalu potem je zaradi — vélike izdaje postavljen pred vojno sodišče! ...

Kakšno zločinstvo je storil ta vrli mož, da si je tako pravdo nakopal na glavo, to vedeti ima željo gotovo blagovoljni čitatelj, in skoraj mu jo hočem izpolniti.

(Dalje prih.)

Medaj bosansko-hercegovski župniki ali škofje — je prvo vprašanje, ali so zmožni hrvaščine, v kateri jedino jim bode možno učiti našo in vašo vero? Tedaj šior „Eco“ potrkaj si na srce ter — molči!

Domače stvari.

— (Drevi po osmih je velika sere-nada), katero naredi pomnoženi slovenski pevski zbor pod vodstvom čitalniškega pevovodje Vojteha Valente pred stanovanjem c. kr. deželnega načelnika na Turjaškem trgu za oslavljenje cesarske srebrne svatbe. Pele se bodo tri slovenske pesni.

— (Ustanovitev društva za pod-poro ranjenih in bolnih vojakov.) V Avstriji snujejo se patrijotična deželna pomočna društva za postrežbo in podporo ranjenih in bolnih vojakov. Namen teh društev je: 1. za vojsko uže v mirnih časih skrbeti za osebo in material, katero ima služiti pri postrežbi in zdravljenju na bojiščih ranjenih in zbolelih vojakov; 2. kadar je vojska, s svojimi organi z vsemi sredstvi in močmi podpirati vojaške sanitarne naprave in zavode in 3. v miru kakor tudi ob času vojske od prebivalcev nabrane patrijotične darove združiti ter skrbeti, da se ne razcepijo in ne pogube in po najkoristnejšem načinu društvenemu namenu porabijo. Pravila so zložena na podlagi konvencije, ki se je sklenila meseca oktobra 1863. leta v Genfu. Centralno vodstvo teh društev bode v Beču. Mestni blagajnik v Ljubljani gospod Hengthaler je dobil vabilo, da bi v Ljubljani osnovalo se tako društvo in sprejema oglase k pristopu. Ker je namen teh društev zares blag in sinom vojakom vseh avstrijskih rodov na korist, naj najde tudi podružnica naše dežele vsestransko podporo.

— (Adresa deželnega odbora) Nj. Veličanstva ob priliki svatbene petindvajsetletnice je narejena na pergamentu v drobnoslikarstvu in krasnopisju v slovenskem in nemškem jeziku. V slovenski adresi združuje na levi strani dobri genij oba grba, habsburškega in lotrijskega; od zdo-laj stoji Karniolija, in dviguje desno roko v pozdrav, v levi pa drži kranjski grb. V nemškem tekstu stoji na sredi na vrhu avstrijski grb, na obeh straneh pak sta angelja, ki podajata lavorjeve vence. Od zdo-laj, kot podloga celemu tekstu, čuvata avstrijski orel in lev grb Kranjske. Vsa adresa je krasno s zlatom okinčana, in jo je sestavil g. Ognjeslav Zeplichal, akad. slikar in krasopisec v Ljubljani, katera mu dela vso čast.

— (Slovensko literarno društvo na Dunaji) bode imelo dne 26. aprila svoje zborovanje. Dnevni red: „Razvojna zgodovina pisnih jezikov jugoslovanskih“, kulturno zgodovinska črtica. Spisal Anton Terstenjak.

— (Katol. pol. čitalnica) v Čepovanu vabi k slovesnemu otvorenju dne 27. aprila ob 6. uri zvečer, da se bode slavila srebrna poroka Nj. Veličanstev. Spored je: 1. Godba, „Cesarska himna“. 2. Pozdrav predsednikov. 3. Petje, „Čepovanjska“. 4. Prolog. 5. Godba, „Naprej“. 6. Petje „Cigani“. 7. Slavnostni govor. 8. Petje „U boj“. 9. Godba „Spomladanska“. 10. Šaloigra „Bog vas sprimi“. 11. Godba „Žezulinka“. 12. Petje „Radostno potovanje“. 13. Tombola. — Neudje plačajo 20 kr. ustoppine.

— (Posnemanja vredno.) Iz Zagreba se nam piše: Konrad Šnap, bivši župnik na Malem Taboru blizu Rogatca, postavši kanonik zagrebški, pristopil je k vsem v Zagrebu obstoječim narodnim zavodom in društvom kot utemeljiteljni član.

— (Magdalenarice), izgnane iz Pruske, so kupile v Zagrebu na Tuškancu posestvo, kjer si bodo sezidale samostan. Podpira jih kardinal Mihajlovič.

— (Gosp. Viljem Pfeifer, državni poslanec,) — kakor se nam poroča — posebni prijatelj šolstva in naše slovenske mladine, naročil je pri „Vrtčevem uredništvu“ 590 ponatisov spomenikov na srebrno poroko presv. cesarja in cesarice, z naročilom, da dobi 50 iztisov vodstvo ljudske šole v Rajhenburgu, 50 iztisov šola v Čatežu, 50 Velika Dolina, 30 Jesenice, 40 Cerklje pri Krškem, 50 Kostanjevica, 40 Sv. Križ pri Kostanjevici, 40 Raka, 30 Balta Vas pri Toplicah, 30 Toplice, 50 Metlika, 50 Črnomelj, 50 Semič in 30 Krška šola.

Razne vesti.

* (Siromašni škofje.) Najubožnejši škofje mej vsem kristijanstvom so nedvomno oni nestorijancev, kristijanske sekte v mezopotamskem pogorju; povprek imajo letnega dohodka 150 do 180 gld. od česar pa morajo še nekaj odrajtati svojemu patrijarhu, ki ima letne plače — 700 gld. Patrijarh je sklical zdaj veliki koncil, kjer se bode posvetovalo, kako da bi se škofom zboljšalo materialno stanje.

* (Napad na ruskega carja.) Ruske novine poročajo o tem sledeče: Car je šel na dan drugega velikonočnega praznika ravno mimo poslopja generalnega štaba, ko pride njemu nasproti neki tuj človek. Ko se srečata, vstopi se tujec po vojaško in pozdrav carja; car mu odzdravi. Takoj potem pak potegne tujec iz desnega žepa revolver in pomeri na carja. Car je to gibanje opazil, brzo poskočil v stran, in kugla je šla mimo njega. Zločinec je potem še dvakrat streljal na carja, a zadel ga nij, ker se mu je uže roka tresla in se je car z jedne strani ulice na drugo ogibal. Zdal je skočila na zločinca neka žena, zgrabila ga za lase in ga skusala na tla podreti, a napastnik je še enkrat na carja ustrelil, pa tudi zdal ga nij zadel. Vidno je carja ruskega v onej minuti čuvala božja roka. Zdal so tudi drugi ljudje in vojniki pograbili zločinca, a branil se je tako hudo, da ga je moral neki žandarski oficir s sabljo udariti po glavi. Ženo, ki ga je prva zgrabila, ugrizel je tako hudo na roki, da so jo morali dati zdravniškeje obskrbi. Napastnik se je s početka imenoval Popov, potlej Sokolov, a pravo njegovo ime je Solovjev. V njegovem žepu so našli namreč star časopis, na katerem je bilo zapisano: „Helena Konstantinovna Solovjev“. Jelo se je dalje preiskavati, in se poizvedelo, da rod-bina Solovjev živi v Peterburgu; oča je zdravnik Discipel Konstantin Solovjev. Ima tri sinove, izmed katerih jeden je napastnik. Ta je nekaj časa študiral na peterburgskem vseučilišču, potem postal učitelj. Pri zaslišanju je napastnik tudi sam priznal, da je njega pravo ime Solovjev, a nikakor neče povedati, je-li da ima zaveznike, ali jih nima.

* (Strašnosti z južnoafriškega bojišča.) Dne 4. minolega meseca so šli angleški oficirji gledat bojišče ob Izandula reki, kjer so bili Angleži od Zuluov meseca januarja tega leta pretepeni. Tla na bojišču so našli še vsa pokrita z mrtvimi ljudmi. Vozovi so ležali prekopicnjeni okolo, škatlice z mesom, ribami in drugo, pisma, časopisi, slike, črevlji, vse je bilo raztreseno po tleh. Strašen smrad se je vzdigoval od trupel mrtvih ljudi in ubitih živalij. Roparske ptice se v sredo bojišča še nijso upale, ali okolo kraja so bile uže priče svoje ostudno delo. Mnogo rečij, katere so oficirji pobrali, je še dobro ohran-

jenih; našli so tudi jeden trak one zastave, ki je padla Zuluovom v roke, in mnogo denarja in denarnih nakaznic. Tudi na potu, kjer so po bitki Angleži bežali, ležali so uže na pol segnjiti vojaki.

Tajci.

22. aprila:

Pri Slonu: Bruck iz Dunaja. — Greiger iz Celovca. — Wester iz Gradca.

Pri Haliu: Živanovič iz Moskve. — Löwenstein iz Dunaja. — Herler iz Pešte. — Treiber iz Trsta. — Schwarzer iz Dunaja.

Pri bavarskem dvoru: Greisler iz Vodic. — Kaučič iz Loke.

Dunajska borza 22. aprila.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

notni drž. dolg v bankovih	55 gld.	—	kr.
notni drž. dolg v srebru	65	65	—
zlata renta	77	15	—
860 drž. posojilo	119	40	—
Akoije narodne banke	806	—	—
Kreditne akoije	245	40	—
London	117	45	—
Srebro	—	—	—
Napol.	9	35 1/2	—
3. kr. cekini	5	55	—
Državne marke	57	65	—

Circus Sidoli

na cesarja Josipovem trgu. (173)

V sredo 23. t. m. ob 1/2 8. zvečer:

V proslavljenje petindvajsetletnice poročitve Nj. c. kr. apost. Veličanstev

briljantna predstava

s 24 glavnimi točkami.

Vse natančneje na plakatih.

Objava.

Veliko trgovstvo z vinom in lesom, ki je bilo doslej pod firmo:

„Bratje Arko v Zagrebu“,

se je razpustilo, ter se bode od denes naprej nadaljevalo pod imenom:

Mihael Arko.

Naročbe se natančno izvršujejo.

Sé odličnim spoštovanjem

(165—2)

Mihael Arko.

Málin

v trgu Reichenburgu s 4 kamni, kjer je zmirom dosti vode, se daje v najem. Natančneje se izve pri Mariji Bellefant v Reichenburgu. (154—3)

Več krojaških pomočnikov,

ki bodo imeli skozi celo leto posla, se takoj sprejme. — Ponudbe in pogoji naj se s prva pisмено naredé.

Desančić

(161—3)

u Sisku.

WASSERDICHTER
ZELTSTOPPE
REGENMÄNTEL
DECKTÜCHER

empfeht die
Wienerberg-Landgut-Fabrikniederlage
M. JELSINGER & SÖHNE WIEN.

Solide Firmen als Vertreter erwünscht.

(195—223)

Nove vozne liste

za železnice

prav po nizkej ceni priporoča

„Národna tiskarna“ v Ljubljani.